

Manual de recomanacions per a la Participació de les Dones en la Vida Pública i Social

Manual de recomendaciones para
la Participación de las Mujeres
en la Vida Pública y Social

col·labora

Diputació
Barcelona
xarxa de municipis

PRESENTACIÓ

La participació ciutadana constitueix un dels eixos de l'acció de govern de l'Ajuntament de Castelldefels. La participació, a més de ser un dret, enforteix la democràcia, afavoreix la convivència i permet una major implicació de la ciutadania en el funcionament de les institucions i dels serveis públics.

Un bon sistema de participació ciutadana requereix, d'altra banda, que s'hi incorporin tots els col·lectius. Les dones, que representen més de la meitat de la població, hi han de ser presents d'una manera real i efectiva. Aquesta és la voluntat de l'Ajuntament, que, a través de la Regidoria de Polítiques d'Igualtat, treballa per afavorir la participació de les dones en tota la xarxa social: organitzacions polítiques, sindicals, socials, empresarials... Una presència més necessària encara, si tenim en compte la seva situació de desigualtat. Per aconseguir-ho, cal que eliminem els obstacles que dificulten la seva incorporació a la vida pública i social.

Totes aquestes inquietuds es van posar de manifest en les Jornades per a la participació de les dones en la vida pública i social, que es van celebrar a la tardor de 2003. Fruit del debat van sorgir una sèrie de propostes orientades a facilitar a les organitzacions la incorporació i la participació de les dones en tots els àmbits i responsabilitats. Aquestes propostes estan recollides, en forma de recomanacions, en el Manual, que us presentem ara amb l'objectiu que sigui una eina més en el camí d'aconseguir aquesta participació real que desitgem.

PRESENTACIÓN

La participación ciudadana constituye uno de los ejes de la acción de gobierno del Ayuntamiento de Castelldefels. La participación, además de ser un derecho, fortalece la democracia, favorece la convivencia y permite una mayor implicación de la ciudadanía en el funcionamiento de las instituciones y de los servicios públicos.

Un buen sistema de participación ciudadana requiere, por otro lado, que se incorporen todos los colectivos. Las mujeres, que representan más de la mitad de la población, deben estar presentes de una manera real y efectiva. Esta es la voluntad del Ayuntamiento, que, a través de la Concejalía de Políticas de Igualdad, trabaja para favorecer la participación de las mujeres en toda la red social: organizaciones políticas, sindicales, sociales, empresariales... Una presencia más necesaria aún si tenemos en cuenta su situación de desigualdad. Para conseguirlo, es necesario que eliminemos los obstáculos que dificultan su incorporación a la vida pública y social.

Todas estas inquietudes se pusieron de manifiesto en las Jornadas para la participación de las mujeres en la vida pública y social, que se celebraron en el otoño de 2003. Fruto del debate surgieron una serie de propuestas orientadas a facilitar a las organizaciones la incorporación y la participación de las mujeres en todos los ámbitos y responsabilidades. Estas propuestas están recogidas, en forma de recomendaciones, en el Manual, que les presentamos ahora con el objetivo de que sea una herramienta más en el camino de conseguir esta participación real que deseamos.

Antonio Padilla
Alcalde de Castelldefels

Núria Milà
Regidora de
Polítiques d'Igualtat

RECOMANACIONS I PROPOSTES

I. Línies estratègiques

- ❑ Comptar amb les dones a l'hora de fer el disseny urbanístic i l'adaptació dels mitjans de transport de la ciutat, atenent a les noves realitats socials.
- ❑ Habilitar espais públics per a la comunicació entre la ciutadania i les institucions i entre els mateixos ciutadans/ciudadanas, així com difondre la informació sobre les activitats i la vida de la ciutat que propiciïn sentiment de comunitat i participació.
- ❑ Propiciar la comunicació entre grups socials buscant l'eliminació de conflictes.
- ❑ Coordinar els horaris de les institucions amb els dels usuaris/usuàries, tenint en compte les seves característiques i la disponibilitat de temps.
- ❑ Tendir a compatibilitzar els temps productius amb els reproductius.
- ❑ Augmentar els serveis de suport a la unitat familiar.
- ❑ Crear xarxes de dones per a la mobilització en defensa dels seus interessos, utilitzin les noves tecnologies d'ús públic i les faciliti una administració del temps més efectiva.

RECOMENDACIONES Y PROPUESTAS

I. Líneas estratégicas planteadas en las Jornadas.

- ❑ Contar con las mujeres a la hora de hacer el diseño urbanístico y la adaptación de los medios de transporte de la ciudad, atendiendo a las nuevas realidades sociales.
- ❑ Habilitar espacios públicos para la comunicación entre la ciudadanía y las instituciones y entre las mismas ciudadanas y ciudadanos, así como difundir la información sobre las actividades y la vida de la ciudad que propicien sentimiento de comunidad y participación.
- ❑ Propiciar la comunicación entre grupos sociales buscando la eliminación de conflictos.
- ❑ Coordinar los horarios de las instituciones con los de las usuarias usuarios, teniendo en cuenta sus características y la disponibilidad de tiempo.
- ❑ Tender a compatibilizar los tiempos productivos con los reproductivos.
- ❑ Aumentar los servicios de soporte a la unidad familiar.
- ❑ Crear redes de mujeres para la movilización en defensa de sus intereses, utilicen las nuevas tecnologías de uso público y les facilite una administración de tiempo más efectivo.

- ❑ Disposar de dades no sols qualitatives, sinó quantitatives, per poder treballar sobre les necessitats reals de les dones.
- ❑ Aconseguir més participació i visibilitat de les dones en l'àmbit públic, amb el reconeixement de les seves responsabilitats i iniciatives.
- ❑ Fomentar la participació equilibrada de dones i homes en els processos de presa de decisions en els àmbits públics i privats.
- ❑ Aconseguir més presència de les dones en els processos de disseny i aplicació de les Polítiques Pùbliques.
- ❑ Potenciar la perspectiva de gènere en tots els àmbits públics i socials, aplicant la idea de transversalitat.
- ❑ Incentivar la participació activa de les dones a través d'associacions i federacions.
- ❑ Facilitar la participació amb relació als problemes del temps compartit.
- ❑ Disponer de datos no sólo cualitativos, si no cuantitativos, para poder trabajar sobre las necesidades reales de las mujeres.
- ❑ Conseguir más participación y visibilidad de las mujeres en el ámbito público, con el reconocimiento de sus responsabilidades e iniciativas.
- ❑ Fomentar la participación equilibrada de mujeres y hombres en los procesos de toma de decisiones en los ámbitos públicos y privados.
- ❑ Conseguir mayor presencia de las mujeres en los procesos de diseño y aplicación de las Políticas Pùbliques.
- ❑ Potenciar la perspectiva de género en todos los ámbitos públicos y sociales, aplicando la idea de transversalidad.
- ❑ Incentivar la participación activa de las mujeres a través de asociaciones y federaciones.
- ❑ Facilitar la participación en relación los problemas del tiempo compartido.

2. Mesures i accions possibles

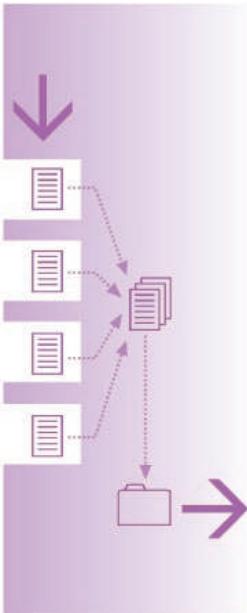
- ❑ **Informació i sensibilització.** Promoure campanyes públiques i processos de sensibilització dirigits a tota la ciutadania sobre la importància i els avantatges de:

2. Medidas y acciones posibles.

- ❑ **Información y sensibilización.** Promover campañas públicas y procesos de sensibilización dirigidos a toda la ciudadanía sobre la importancia y las ventajas de:

- Donar una imatge de les dones lliure d'estereotips basats en la discriminació, sobre la base de la difusió de valors igualitaris en els centres educatius i en els mitjans de comunicació, principalment.
  - Tendir a un repartiment més equilibrat de les responsabilitats familiars i socials entre dones i homes.
  - Aconseguir una participació equilibrada de les dones en els processos de debat, de propostes i de presa de decisions conjunes.
- **Transversalitat i coordinació.** Incentivar Polítiques Pùbliques en l'àmbit local, centrades a:
- Fomentar la creació de Programes d'Actuació integrals davant d'actuacions concretes i esporàdiques dirigides a certs col·lectius.
  - Implicar els col·lectius locals en el disseny i l'aplicació d'aquests Programes, a través de comissions de seguiment, grups de treball, etc.
  - Incentivar al màxim la coordinació entre l'Administració local i l'autonòmica, davant possibles programes d'actuació.
  - Desenvolupar actuacions en què estiguin implicades totes les àrees municipals.
- Dar una imagen de las mujeres libre de estereotipos basados en la discriminación, sobre la de la difusión de valores igualitarios en los centros educativos y en los medios de comunicación principalmente.
  - Tender a un reparto equilibrado de las responsabilidades familiares y sociales entre mujeres y hombres.
  - Conseguir una participación equilibrada en los procesos de debate, de propuestas y de toma de decisiones conjuntas.
- **Transversalidad y coordinación.** Incentivar Políticas Pùbliques en l'àmbit local, centradas en:
- Fomentar la creación de Programas de Actuación integrales frente a actuaciones concretas y esporádicas dirigidas a ciertos colectivos.
  - Implicar a los colectivos locales en el diseño y la aplicación de estos Programas, a través de comisiones de seguimiento, grupos de trabajo, etc.
  - Incentivar una mayor coordinación entre la administración local y regional ante posibles programas de actuación.
  - Desarrollar actuaciones donde estén implicadas todas las áreas municipales.

- Implicar als col·lectius locals en el disseny i aplicació d'aquests Programes, a través de comissions de seguiment, grups de treball, etc

- Crear una infraestructura bàsica d'atenció a les dones en l'àmbit local. No sols s'ha de limitar a funcions d'informació i assessorament, sinó que també es pot constituir com un espai de referència per als Programes d'Actuació, que reculli les demandes, iniciatives i preocupacions específiques dels col·lectius de dones. Conjuntament amb això, ha d'incidir en els aspectes prioritaris relacionats amb la sensibilització en l'àmbit local, el foment de la participació i l'associacionisme al municipi, etc.

- Facilitar l'existència de personal tècnic qualificat. Les seves funcions més importants serien:

- Gestionar programes i actuacions municipals.
  - Informar les persones i els col·lectius en temes d'igualtat entre gèneres i promoció de les dones en l'àmbit públic i social.
  - Establir una coordinació amb altres especialistes.
- Promoure accions o mesures destinades a aconseguir la igualtat de dones i homes en les diverses funcions públiques dintre del municipi.

- Implicar a los colectivos locales en el diseño y aplicación de estos Programas, a través de comisiones de seguimiento, grupos de trabajo, etc.

- Crear una infraestructura básica de atención a las mujeres a nivel local. No sólo debe limitarse a funciones de información y asesoramiento, sino que también se puede constituir como un espacio de referencia para los Programas de Actuación, que recoja las demandas, iniciativas y preocupaciones específicas de los colectivos de mujeres. Junto a ello, debe incidir en aquellos aspectos prioritarios relacionados con la sensibilización a nivel local, el fomento de la participación y el asociacionismo en el municipio, etc.

- Facilitar la existencia de personal técnico cualificado. Sus funciones más importantes serían:

- Gestionar programas y actuaciones municipales.
  - Informar a personas y colectivos en temas de igualdad entre géneros y promoción de las mujeres en el ámbito público y social.
  - Establecer una coordinación con otros/as especialistas.

- Promover acciones o medidas destinadas a conseguir la igualdad de mujeres y hombres en las diversas funciones públicas dentro del municipio.

- Donar suport a l'adopció de plans o programes d'igualtat aplicats en el sector privat local, per reforçar la presència de les dones en tots els nivells laborals i professionals.
- Estimular la participació de les dones en l'àmbit associatiu local, donant suport a totes les associacions, organitzacions i grups ciutadans que treballen per facilitar la participació i la representació de les dones.
- Difondre el que s'hagi aconseguit donant-ho a conèixer a l'opinió pública. Fomentar l'estudi i la investigació sobre la temàtica.

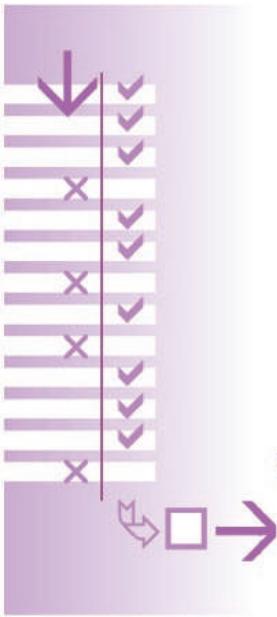
□ **Foment de la Participació.** Promoció de canals i mecanismes de participació per implicar l'àmbit associatiu i de la ciutadania a:

- Fomentar la col·laboració entre les associacions locals, amb la finalitat de coordinar activitats i projectes conjunts per impulsar la implicació i la participació ciutadana de dones i homes.
- Crear mecanismes de participació que s'adaptin als diversos col·lectius de ciutadans i ciutadanes, tenint en compte que no totes les persones tenen els mateixos coneixements o habilitats ni estan en la mateixa situació.

- Apoyar la adopción de planes o programas de igualdad aplicados en el sector privado local para reforzar la presencia de las mujeres en todos los niveles laborales y profesionales.
- Estimular la participación de las mujeres en el ámbito asociativo local, apoyando a todas aquellas asociaciones, organizaciones y grupos ciudadanos que trabajan por facilitar la participación y la representación de las mujeres.
- Difundir lo que se haya conseguido dándolo a conocer a la opinión pública. Fomentar el estudio y la investigación sobre la temática.

□ **Fomento de la Participación.** Promoción de canales y mecanismos de participación para la implicación del ámbito asociativo y ciudadano, en base a:

- Fomentar la colaboración entre las asociaciones locales con la finalidad de coordinar actividades y proyectos conjuntos para impulsar la implicación y la participación ciudadana de mujeres y hombres.
- Crear mecanismos de participación que se adapten a los diversos colectivos de ciudadanos y ciudadanas, teniendo en cuenta que no todas las personas tienen los mismos conocimientos, habilidades y se encuentran en la misma situación.

- Incentivar la creació d'interlocutores i interlocutors socials entre l'Administració i la ciutadania destinats a promoure la participació equilibrada i programes d'igualtat.

- Crear canals d'informació i sensibilització en les associacions i els col·lectius de ciutadans sobre els avantatges de la participació pública i social de les dones al municipi.

- Estimular des de l'associacionisme la incorporació de dones als càrrecs directius.

- Establir accions que permetin als homes i les dones compatibilitzar l'activitat social amb l'assumpció de les coresponsabilitats familiars. Això comporta: fer gestions, tenir cura dels membres de la família i altres tasques domèstiques: netejar, comprar, cuinar...

□ **Igualtat en l'àmbit públic i social.** Amb relació als problemes del temps compartit, una de les vies necessàries és promoure, des de tots els àmbits socials, la conciliació de la vida laboral, social i familiar de dones i homes, a través de:

- Un repartiment més equitatiu de les responsabilitats familiars.

- Una adaptació de les condicions laborals i les formes d'organització de la feina.

- Incentivar la creación de interlocutores sociales entre la administración y la ciudadanía destinados a promover la participación equilibrada y programas de igualdad.

- Crear canales de información y sensibilización desde las asociaciones y colectivos de ciudadanos sobre las ventajas de la participación pública y social de las mujeres en el municipio.

- Estimular desde el asociacionismo la incorporación de mujeres a los cargos directivos.

- Establecer acciones que permitan a los hombres y a las mujeres compatibilizar la actividad social con la asunción de las corresponsabilidades familiares. Esto conlleva: hacer gestiones, cuidar a los miembros de la familia y otras tareas domésticas: limpiar, hacer la compra, cocinar....

□ **Igualdad en el ámbito público y social.** En relación a los problemas del tiempo compartido, una de las vías necesarias es promover, desde todos los ámbitos sociales, la conciliación de la vida laboral, social y familiar de mujeres y hombres, a través de:

- Un reparto más equitativo de las responsabilidades familiares.

- Una adaptación de las condiciones laborales y formas de organización del trabajo.

- El desenvolupament d'infraestructures i serveis de cura o atenció a determinats col·lectius.

3. Propostes concretades en els diversos àmbits socials

La participació de les dones en la seva salut i en el sistema sanitari

- Prioritzar el desenvolupament d'òrgans de participació i de decisió, que impliquin la ciutadania dintre del sector sanitari.
- Oferir més recursos i canals d'informació a la ciutadania.
- Potenciar la participació activa a través d'associacions creades en l'entorn de la salut.
- Més presència de les dones en els processos de disseny i aplicació de polítiques públiques en la sanitat
- Fomentar la implicació de les dones en els estudis científics
- Potenciar la informació i la perspectiva de gènere entre els professionals, a través de la formació i la interiorització d'aquesta perspectiva.

- Desarrollo de infraestructuras y servicios de cuidado o atención a determinados colectivos.

3. Propuestas concretadas en los diversos ámbitos sociales.

La participación de las mujeres en su salud y en el sistema sanitario.

- Priorizar el desarrollo de órganos de participación y de decisión, que implique a la ciudadanía dentro del sector sanitario.
- Ofrecer más recursos y canales de información a la ciudadanía.
- Potenciar la participación activa a través de asociaciones creadas en el entorno de la salud.
- Mayor presencia de las mujeres en los procesos de diseño y en la aplicación de políticas públicas en la sanidad.
- Fomentar la implicación de las mujeres en los estudios científicos.
- Potenciar la información y la perspectiva de género entre los profesionales, a través de la formación y la interiorización de esta perspectiva.

□ La participació social des de l'àmbit associatiu i sindical

- Sensibilitzar les dones sobre la importància de participar activament en els espais públics en l'àmbit local.
- Incentivar, des de les associacions i organitzacions sindicals, la integració i la participació de les dones, per facilitar-li una participació més equitativa i igualitària.
- Establir, si escau, mesures concretes respecte a la seva incorporació, representació i participació dintre dels òrgans de decisió.
- Treballar conjuntament (amb les dones) en la superació dels obstacles que les dones troben a l'hora de participar en l'àmbit associatiu i sindical, com ara l'existència d'estereotips, la pròpia estructura organitzativa, el problema de la falta de temps, etc.

□ Les dones en l'àmbit polític

- Potenciar una participació més igualitària de dones i homes dintre dels òrgans polítics de decisió.
- Concebre Plans d'acció i mesures concretes per aconseguir aquesta paritat dintre de l'àmbit polític i

□ La participación social desde el ámbito asociativo y sindical.

- Sensibilizar a las mujeres sobre la importancia de participar activamente en los espacios públicos a nivel local.
- Incentivar desde las asociaciones y organizaciones sindicales la integración y la participación de las mujeres, para facilitar una participación más equitativa e igualitaria.
- Establecer, si es necesario, medidas concretas respecto a su incorporación, representación y participación dentro de los órganos de decisión.
- Trabajar conjuntamente en la superación de los obstáculos que las mujeres encuentran a la hora de participar en el ámbito asociativo y sindical, como pueden ser la existencia de estereotipos, la propia estructura organizativa, el problema de la falta de tiempo, etc.

□ Las mujeres en el ámbito político.

- Potenciar una participación más igualitaria de mujeres y hombres dentro de los órganos políticos de decisión.
- Concebir Planes de acción y medidas concretas para lograr esta paridad dentro del ámbito

públic.

- Fer possible la incorporació de les dones en els diversos càrrecs polítics i no centrar la seva responsabilitat en determinades agendes polítiques tradicionalment ocupades per dones.
- Fer més visibles les dones amb responsabilitats públiques en els mitjans de comunicació.
- Crear dinàmiques polítiques i públiques que promoguin la conciliació de l'àmbit professional amb l'àmbit personal, familiar i polític.

político y público.

- Hacer posible la incorporación de las mujeres a los diversos cargos políticos y no centrar su responsabilidad en determinadas agendas políticas (como Servicios Sociales, Educación, Salud, etc.).
- Hacer más visibles a las mujeres con responsabilidades públicas en los medios de comunicación.
- Crear dinámicas políticas y públicas que promuevan la conciliación del ámbito profesional con el ámbito personal y familiar.

**MANUAL DE RECOMANACIONS PER A LA
PARTICIPACIÓ DE LES DONES EN LA VIDA PÚBLICA
I SOCIAL**

Castelldefels, desembre de 2004
Edita: Ajuntament de Castelldefels
Colabora: Diputació de Barcelona

- Adreçat a les entitats i organitzacions ciutadanes que formen part del teixit associatiu del nostre municipi.
- Síntesi de les Primeres Jornades de Participació de les Dones en la vida pública i social.
- Direcció Política:
Núria Milà i Gonzalo, regidora de Polítiques d'Igualtat
- Coordinació:
Vidal Pérez Bahillo, cap tècnic de l'UI de Polítiques d'Igualtat
- Conferenciants i participants en els debats:
Teresa Castells
Marta Corcoi
Pilar Cugat
Sensi Dominguez Recio
Marta Medina
Francisca Molero
Lourdes Muñoz
Dolors Renau i Manén
Carme Valls Llobet
- Elaboració i síntesi:
Yolanda Jiménez Pozo
Virginia Núñez Soto
Vidal Pérez Bahillo
- Correcció Lingüística:
Ma. Antònia Savall, Servei Local de Català

© Ajuntament de Castelldefels. Octubre 2004

Amb la col·laboració de la Diputació de Barcelona

- Disseny i maquetació
Joan Mitjans i Rosselló

**MANUAL DE RECOMENDACIONES PARA LA
PARTICIPACIÓN DE LAS MUJERES EN LA VIDA
PÚBLICA I SOCIAL**

Castelldefels, diciembre de 2004
Edita: Ayuntamiento de Castelldefels
Colabora: Diputación de Barcelona

- Dirigido a las entidades y organizaciones ciudadanas que forman parte del tejido asociativo de nuestro municipio.
- Síntesis de las Primeras Jornadas de Participación de las Mujeres en la vida pública y social.

- Dirección Política:
Núria Milà i Gonzalo, regidora de Políticas d'Igualtat
- Coordinación:
Vidal Pérez Bahillo, jefe técnico de la UI de Políticas de Igualdad
- Conferenciantes y participantes en los debates:
Teresa Castells
Marta Corcoi
Pilar Cugat
Sensi Dominguez Recio
Marta Medina
Francisca Molero
Lourdes Muñoz
Dolors Renau i Manén
Carme Valls Llobet
- Elaboración y síntesis:
Yolanda Jiménez Pozo
Virginia Núñez Soto
Vidal Pérez Bahillo

© Ayuntamiento de Castelldefels. Octubre 2004

Con la colaboración de la Diputación de Barcelona

- Diseño y maquetación
Joan Mitjans Rosselló

